

Norges vassdrags- og energidirektorat - NVE
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

SANDNES KOMMUNE
Klima vann og miljø

Sandnes, 22.06.2022

Deres ref:
Saksbehandler: Hanne Grete Skien

Vår ref: 20/07264-9
Arkivkode: ---

Søknad om konsesjon for nedlegging av Frøylandsdammen i Sandnes kommune, nedklassifisering til klasse 0 og godkjenning av plan for miljø og landskap

Det vises til sak angående nedlegging av dammen på Frøylandsvannet i Sandnes kommune; en sak som har pågått i mange år, og som NVE flere ganger har hatt til behandling.(NVE ref.201001604).

Sandnes kommune har nå overtatt eierskap og vannrettigheter fra tidligere eier som var firmaet Sandtransport AS.

1. Sandnes kommune søker herved NVE om konsesjon for nedlegging av Dam Frøylandsvann.
2. Det søkes samtidig om nedklassifisering av dammen til klasse 0 for de gjenværende delene av demningen etter nedlegging.
3. Det søkes om godkjenning av plan for miljø og landskap.

Bakgrunn for søknaden

I 2002 ble Frøylandsdammen overtoppet etter mye nedbør i januar. Det ble flomproblemer nedstrøms, og kommunen kontaktet NVE angående saken. Dammen og vannrettighetene var da eiet av privat firma Sandtransport AS. NVE hadde ikke denne dammen i sine registre, men foretok tilsyn og konkluderte med at tiltak på dammen måtte iverksettes.

NVE fattet vedtak om klasse 2 for Frøylandsdammen.

Siden har det i løpet av årene vært foreslått flere ulike løsninger: total fjerning av dammen og tilbakeføring til naturtilstand, påbygging av demningen, ulike overløpsbredder på demningen mm. Men ingen av disse tidligere tiltakene var gode løsninger med tanke på flomfare i bebygde områder nedstrøms langs Frøylandsbekken.

Både Sandtransport AS og Sandnes kommune har fått utarbeidet konsulentrapporter med forskjellige løsninger. Vedlagt er saksframlegg til Utvalg for miljø og tekniske sakers møte 24.03.2021 der det gis et resymè av hva som har skjedd i løpet av årene. (Nedlegging av Frøylandsdammen Hommersåk-konsekvenser og videre saksgang).

29.02.2012 gav NVE godkjenning av detaljplan for miljø og landskaper (NVE ref. 201001604-12) NVE gav i brev av 03.12.2010 (NVE ref. 201005979-2) vedtak om at gjenværende deler av dam

etter nedlegging plasseres i konsekvensklasse 0 etter nedlegging.

27.02.2013 gav NVE firmaet Sandtransport konsesjon for nedlegging av dam Frøylandsvann.

Sandtransport AS søkte til NVE i ettertid om utsettelse for frister. I NVEs brev av 23.01.2017 (NVE ref.201001604-23) fikk Sandtransport utsatt frist til 27.02.2019.

Hovedbegrunnelsen for utsettelsene var de pågående konsulentutredningene.

I siste mail 18.06.2019 fra NVE skrev Kristin Haugen til Per Morten Bertelsen (Sandtransport AS) at NVE ikke hadde anledning til å gi utsatt frist utover 3 år. Og at det kan søkes om tiltaket på nytt dersom tiltaket fortsatt er aktuelt.

Sandnes kommune engasjerte konsulent (Norconsult) for å avdekke «flaskehalser» nedstrøms dam Frøylandsvann for å avdekke hvilke konsekvenser nedlegging av dammen ville få med det utløpsarrangement som da var planlagt.

Norconsult rapport fra 2016 viste at med den da foreslåtte løsningen for utløpet dam Frøylandsvann ville det kunne oppstå så store avløpsmengder (10,3 m³/s) at det ville være nødvendig å utbedre/bygge flere større bruer og kulverter og en lengre helt ny kulvert med ny plassering på en strekning av ca 200 meter nedstrøms Stemmen i Hommersåk sentrum. Kostnadene ble beregnet til flere titalls millioner, og dette ville bli for kostbart.

Deretter engasjerte Sandnes kommune konsulentfirmaet Norconsult for å utrede et mulig nytt alternativ for utløpsområdet på dam Frøylandsvann. Det var ønskelig å oppnå avløpsmengder som ikke skulle medføre så store flomkonsekvenser nedstrøms, og det var ønskelig å holde vannstanden i Frøylandsvannet så lav at NVE kunne godkjenne konsekvensklasse 0.

Se vedlagte Norconsultrapport «Flomforebyggende tiltak Frøylandsbekken», versjon 04, datert 10.02.2020 hvor de ulike versjonene fra de siste årene er beskrevet. Der beskrives en løsning som vil gi en avløpsflom fra Frøylandsvannet på 10,3 m³/s og konsekvensene nedstrøms som beskrevet ovenfor. Der utredes også en løsning som vil gi en avløpsflom fra Frøylandsvannet på 5,4 m³/s og mindre konsekvenser nedstrøms. Norconsult anbefaler alternativ 2019-A som gir en avløpsflom på 5,4 m³/s. Det er dette alternativet som Sandnes kommune nå søker om.

Vedlagte Norconsultrapport «Prosjektbeskrivelse Frøylandsdammen, Nedlegging av Frøylandsdammen til konsekvensklasse 0 – Prosessen videre til bygging» datert 10.02.2020, er en forkortet versjon av hovedrapporten. På side 7 finnes tegninger som viser hvordan det nye utløpet på Frøylandsdammen kan utformes. Dette vil gi en avløpsflom på 5,4 m³/s ved 200-årsnedbør + 20% klimapåslag.

Da det ikke lenger er behov for å benytte oppdemmet vann i Frøylandsvannet, så har vannstanden i mange år nå blitt holdt så lavt nede at det ikke har stått vann inn mot demningen. Strandsonen er dermed gradvis naturlig tilvokst med stedegne planter, busker og trær. Den vannstanden som de nyeste tekniske planene viser samsvarer med den vannstanden som nå har vært holdt i flere år i Frøylandsvannet. Omsøkte vannstand, overløpshøyde på planlagt utløp fra Frøylandsvannet, er kote +42,9, med en overløpsbredde på 1,0 meter. Se vedlagte Norconsultrapporter – alternativ 2019-A.

Frøylandsvannet var regulert med ca 3 meter mellom høyeste og laveste regulerte vannstand. Sandtransport hadde tidligere år behov for vannet til kraftproduksjon, og senere leverte de vann via sjøledning til et settefiskanlegg i Hommersåkvågen. Men i mange år nå har det ikke vært behov for vannmengdene, og vannstanden i Frøylandsvannet har blitt holdt lav.

Kotehøyde vannstand i Frøylandsvannet var ved tidligere konsesjonssøknader satt høyere enn omsøkt nå. Fylkesmannen i Rogaland påklaget tidligere konsesjon som NVE gav på grunn av en rødlistet plante (mykt havfruegras) som da var blitt observert i Frøylandsvannet. Fylkesmannen foretok nærmere registreringer av plantens voksesteder, og anbefalte på bakgrunn av dette en vannstand/terskel på utløpet av dammen til kote +43,2, men med muligheter for noe senking. Norconsult og Sandnes kommune har i løpet av sitt arbeide med siste revidering av planene tatt kontakt med Statsforvalteren i Rogaland om dette. Statsforvalteren har med hensyn til mykt havfruegras godtatt ytterligere senking til kote +42,9. Dette fremgår av vedlagte Norconsultrapport

«Flomforebyggende tiltak Frøylandsbekken.».

Tekniske planer for utløpsområdet/dam Frøylandsvann

Det har i årenes løp blitt laget flere forskjellige versjoner av tekniske planer for utløpsområdet for dam Frøylandsvann. Disse er ikke aktuelle lenger.

De siste tekniske planer som Norconsult har laget er vedlagt: kortversjon i «Prosjektbeskrivelse Frøylandsdammen» og mer detaljert i rapporten «Flomforebyggende tiltak Frøylandsbekken», begge datert 10.02.2020.

Kotehøyde på terskeloverløp er planlagt til +42,9, med en overløpslengde på 1 meter.

Sandnes kommune har vedtatt å gå videre med Alternativ 2019-A.

Dette gir en avløpsmengde på 5,4 m³/s fra Frøylandsvannet. Dette er beregnet for 200-årsflom med 20% klimapåslag.

Norconsultrapporten viser også behovet for flomsikring i vassdraget nedstrøms dam Frøylandsvann. Dette blir betydelig mindre tiltak enn ved tidligere planlagte større avløpsmengder. (Se vedleggene Figur 3.1. og Kart_utbredelse avløp 5.4). Disse flomsikringstiltakene bør utføres før arbeidene med nedlegging av dam Frøylandsvann igangsettes.

Norconsult har beregnet kostnadene for riving av midtpartiet på demningen, nyetablering av utløpsområdet og flomsikringstiltak ved Stemmen i Hommersåk sentrum. Sandnes kommune har fått avsatt midler til dette, i henhold til Alternativ 2019-A. Det er viktig at disse arbeidene kan bli igangsatt.

Plan for miljø og landskap

Konsulentfirmaet Rambøll laget vedlagte «Forenklet landskapsplan Frøylandsvannet», datert 21.09.2018. Denne landskapsplanen sammen med de siste tekniske planene fra Norconsult besamlet vurderes som «plan for miljø og landskap» som vi her søker om å få godkjent.

I vedlagte Norconsultrapport «Flomforebyggende tiltak Frøylandsbekken», pkt 3.1.2 Justert utforming av nedlagt dam, står følgende:

Den gamle dammen er blitt en naturlig del av landskapet ved utløpet av Frøylandsvannet. Den parkmessige behandlingen av terrenget mellom Maudlandsveien og dammen med gangveier etc. er knyttet opp mot dammen. Dammens nedstrøms side består av en pen tørrmur som bør bevares.

Dammens oppstrøms side består av en betongvegg med et høyt nettinggjerde på toppen. Denne siden av anlegget er mindre pen og ved en nedlegging er det ønskelig å få til en bedre og mer naturlig formgivning.

Den justerte utformingen for dammen kan være:

- Midtre del av dammen med nåværende tappekulvert og lukearrangement med lukehus rives.
- Kanaliseringen for senkningsmagasinet fjernes ved at kanalen gjenstøpes/gjenfylles.
- Det støpes nye støttemurer gjennom dammen, samt et definert bunnprofil for å danne et overløp med 1 meters bredde på kote 42,9.
- Mot betongfronten på høyre og venstre side legges det opp gravemasser delvis fra fjerningen av midtpartiet i dammen, og delvis fra tilførte masser, slik at betongen i sin helhet blir skjult.
- Den gamle damkronen og overflaten av de tilførte masser planeres og tilføres vekstjord for etablering av gresskråning mot vannet.
- I det som blir fremtidig strandsone legges ut sand og grus.

Restene av den gamle dammen som ikke fjernes er dermed omgjort til en naturlig landskapsform hvor kun den gamle tørrmuren på nedstrøms side gir assosiasjoner om den gamle damkonstruksjonen.

Politisk behandling av saken

På grunn av at denne saken angående Dam Frøylandsvann har pågått i mange år, så har den blitt

politisk behandlet flere ganger. Dette fremgår også av vedlagte saksutredning datert 01.03.2021 fra Kommunedirektøren til Utvalg for miljø og tekniske saker. (Se vedlegg: Nedlegging av Frøylandsdammen Hommersåk- konsekvenser og videre saksgang).

Siste politisk behandling skjedde 24.03.2021 der Utvalg for miljø og tekniske saker fattet følgende vedtak:

Alternativ 2019-A i Norconsults rapport datert 10.02.2020 legges til grunn for videre saksbehandling i forbindelse med nedlegging av Frøylandsdammen og kotehøyde for ny overløpsterskel på utløpet av Frøylandsvannet settes til +42,9. Videre skal det utarbeides søknad til NVE om konsesjon for nedlegging av Dam Frøylandsvann, nedklassifisering av dammen og godkjenning av «Plan for natur og miljø».

Oppsummering av saken og søknad om konsesjon for nedlegging, klassifisering til konsekvensklasse 0 og plan for natur, miljø og landskap

Det finnes så mange ulike versjoner av tekniske planer, utredninger og brev at vi finner det ikke hensiktsmessig å vedlegge alt her. Det meste har NVE også i sine arkiver.

Vi viser til vedlagte Norconsultrapporter datert 10.02.2020 og legger alternativ 2019-A til grunn for denne søknaden.

Vedlagt er også en plan for områdene på nordlig del av Frøylandsvannet, hvordan parkavdelingen har planlagt at områdene skal opprustes og hva de skal benyttes til.

Sandnes kommune har overtatt eierrettighetene til dam Frøylandsvann og vannrettighetene fra firmaet Sandtransport AS.

Sandnes kommune søker herved om:

1. Konsesjon for nedlegging av dam Frøylandsvann og utforming av utløpsområdet i henhold til alternativ 2019-A i vedlagte Norconsult-rapporter datert 10.02.2020.
2. Nedklassifisering til konsekvensklasse 0 etter nedlegging av dam Frøylandsvann.
3. Godkjenning av plan for miljø og landskap.

Vi ber om at denne søknaden videresendes til de aktuelle avdelingene i NVE, og vi ber om en rask behandling av saken.

Kjersti Ohr
Leder Klima vann og miljø

Hanne Grete Skien
fagansvarlig teknisk
miljø

Dette dokumentet er elektronisk produsert og krever ikke signatur.

Vedlegg:

Forenklet landskapsplan Frøylandsvannet;Prosjektbeskrivelse
Frøylandsdammen;Flomforebyggende tiltak D02_versjon04;Nedlegging av Frøylandsdammen
Hommersåk - konsekvenser og videre saksgang;Kart_utbredelse avlop 5.4;Figur3.1